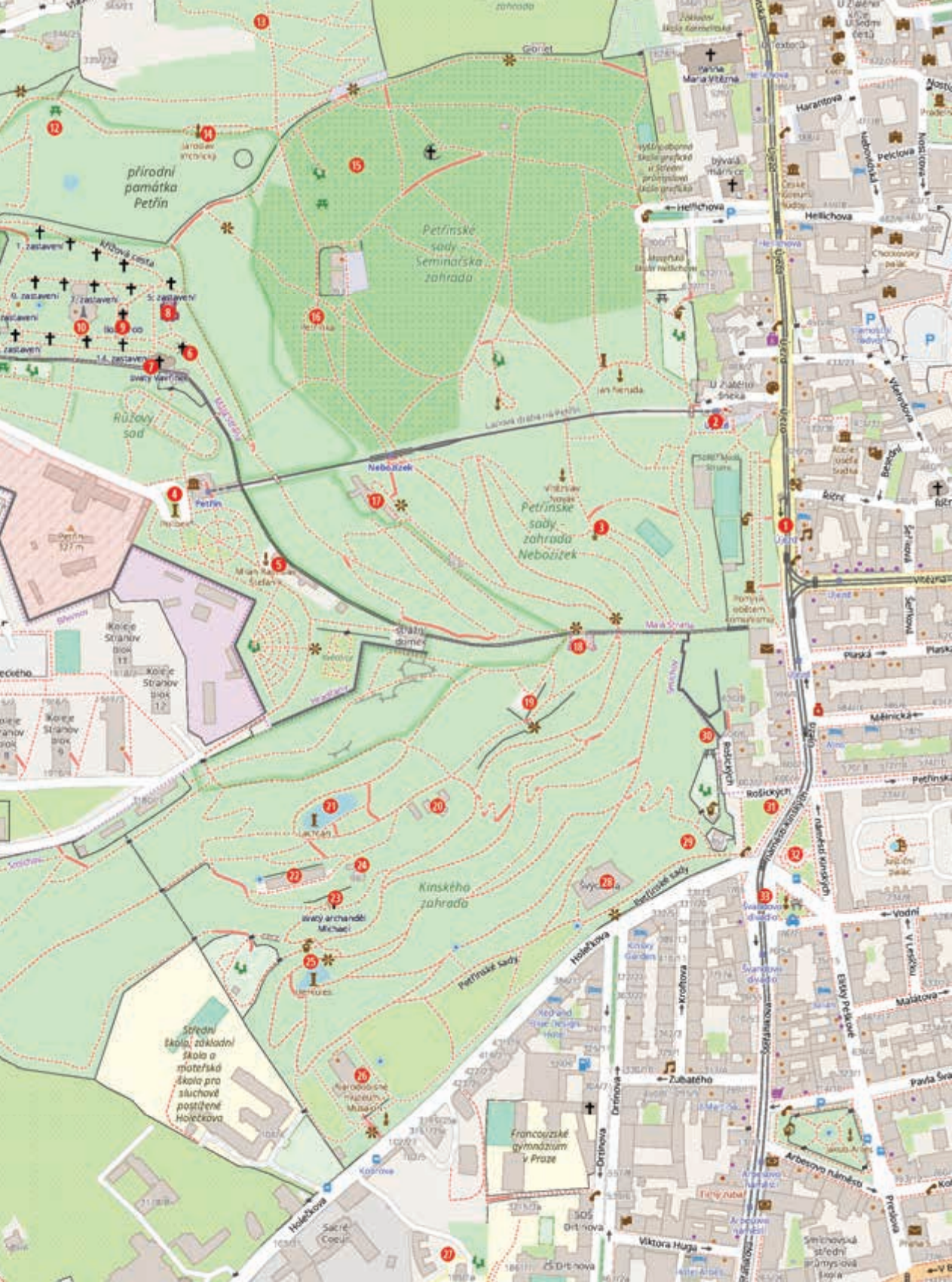

❖ Hora zvaná Petřín

Legenda:

1. Újezd (MHD)
2. Dolní stanice lanové dráhy
3. Pomník Karla Hynka Máchy
4. Horní stanice lanové dráhy
5. Štefánikova hvězdárna
6. Kaple Kalvárie
7. Svatý Vavřinec
8. Zrcadlové bludiště
9. Kaple Božího hrobu
10. Petřínská rozhledna
11. Štola č. 17
12. Vojjířova štola
13. Lobkovická zahrada
14. Pomník Jaroslava Vrchlického
15. Seminářská zahrada
16. Studánka Petřínka
17. Nebozízek
18. Pevňůstka v Hladové zdi
19. Vyhlídka na bastionu sv. Josefa
20. Bývalý zahradní pavilon
21. Jezírko s lachtanem
22. Bývalé skleníky
23. Karpatský kostelík sv. Michala
24. Bývalé zahradičství
25. Vodopád
26. Národopisné muzeum – Letohrádek Kinských
27. Stanice přírodovědců
28. Švýcárna
29. Majordomus zahrady Kinských
30. Bastion č. III
31. Deset deka tanku
32. Náměstí Kinských
33. Švandovo divadlo (MHD)

přírodní památka
Petřín

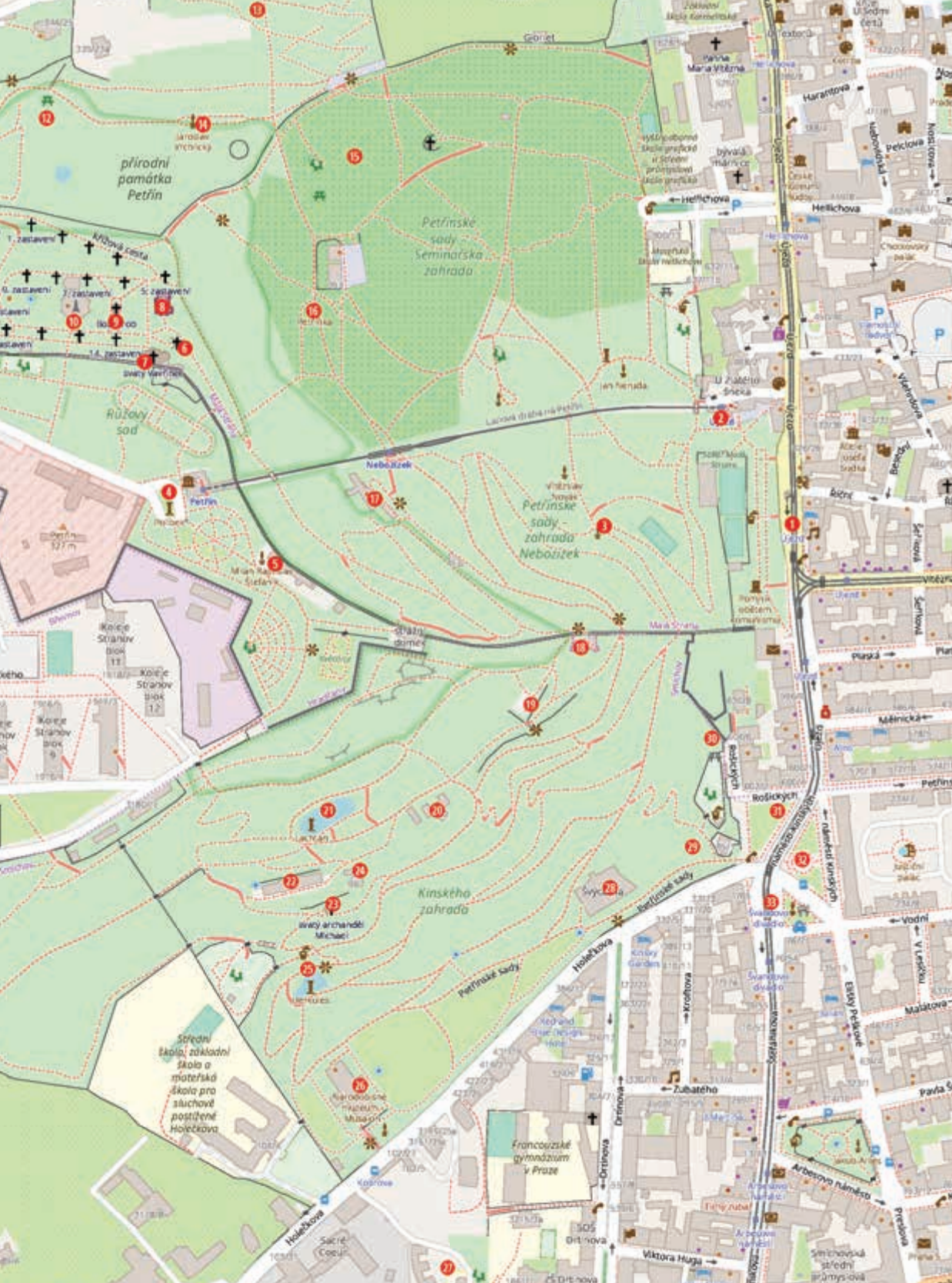
Petřinské sady
Seminářská zahrada

Petřinské sady
zahrada
Nebozítek

Kinského zahrada

Sřední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova

Francouzské gymnázium v Praze

palácům. Dalšímu osidlování hory napomohla i parcelace z přelomu 16. a 17. století. Hladová zeď ale přestala jako ochrana Prahy a Hradu dostávat nárokům moderního válečnictví, takže byla zdejší linie opevnění v 17. století rozšířena ještě o barokní fortifikační prvky.

Velký impuls pro další rozvoj petřínských sadů přišel na konci 19. století s Jubilejní zemskou výstavou, která podobně jako jiné srovnatelné dobové podniky konané v zahraničí, demonstrovala vyspělost a průmyslovou zdatnost českých zemí. Petřín byl k této příležitosti v roce 1891 korunován známou rozhlednou, a aby se k ní návštěvníci snáze dostali, byla rovnou ve svahu zbudována i pozemní lanová dráha. Vrch se definitivně stal důležitým rekreačním územím, které sloužilo nejen potřebám majitelů soukromých zahrad, ale i všech obyvatel hlavního města. Ve 20. letech 20. století proto Praha řadu pozemků vykoupila, propojila a zvelebila tak, aby mohly sloužit jako veřejný park. Tento význam si drží dodnes.

Všichni na Petřín!

Výpravu na Petřín můžete začít u tramvajové zastávky Újezd. V raném středověku tady poblíž dnešní dolní stanice lanovky bývalo pohřebiště, které nejspíš sloužilo blízkým osadám nacházejícím se tehdy ještě za hranicemi Prahy. Později zde ve stínu barokního opevnění stávala Újezdská kasárna, kde se narodil Jan Neruda a která byla zbořena roku 1929. Za 2. světové války byl pod terasou, na které jsou dnes hřiště, protiletectký kryt. Nejvýraznějším prvkem je zde ale od roku 2002 **pomník obětem komunismu**, jehož autorem je sochař Olbram Zoubek. Má podobu schodiště připomínajícího schody koncentračních táborů, po kterém kráčeji postupně se rozpadající postavy. Výrazná budova výše v parku sloužila od roku 1897 potřebám malostranského Sokola.

Dolní stanice **lanové dráhy** leží na sever od pomníku. Svězt se odtud až na vrchol kopce je vcelku snadné a levné, protože je součástí systému Pražské integrované dopravy. Poprvé byla otevřena 25. července 1891. Její pohon byl tehdy navržen na úsporném principu vodní převahy – na trati byly vždy dva vozy, přičemž do nádrží v horním voze se načerpala voda a jeho váha pak vytáhla do kopce vůz dolní. Od 1. světové války ale provoz lanovky ustal a obnoven byla až roku 1931, kdy ji převzaly Elektrické podniky hlavního města Prahy. Nechaly trať prodloužit a přestavět na pohon elektrickým motorem umístěným v horní stanici. Lanovka takto fungovala až do roku 1965, kdy došlo na svazích Petřína k rozsáhlým sesuvům podmáčených hornin, které byly způsobeny zanedbáním údržby hydrologického režimu kopce. Mimo jiné se zde negativně projevil úniky kanalizace ze strahovských kolejí a opomenutí významu jímání petřínských pramenů. Znovu vyjela až v roce 1985. Přes nejrizikovější místo u restaurace Nebozízek bylo tehdy potřeba postavit zvýšený most, na kterém vznikla i nová stanice.

Míjení vozů lanové dráhy pod Nebozízkiem

Dříve, než se svezete nahoru, můžete se zajít podívat ke známému **pomníku Karla Hynka Máchy**, který stojí při křižovatce parkových cest nad budovou sokolovny, zhruba v úrovni prvních mostků, pod kterými vede trať lanovky. Autorem sochy z roku 1912 je Josef Václav Myslbek, Mácha zde jednou rukou píše báseň a druhou se snaží přivonět si ke kytici šeříku. Pomník se stal oblíbeným místem dostaveníček milenců, podle kritické obce ale nevystihuje rozervaného romantického buřiče zrovna nejlépe. Například František Xaver Šalda o soše napsal, že „*je to sice práce příjemná, ale nic více*“. Radikálněji vyjádřil svůj názor v esejí o přírodě Petřína a jejích kulturních rozměrech biolog Jiří Sádlo: „*Ze soklu se na nás okrouhlou tvář špulí jakýsi sladký a přitloustlý eféb, estetický napapanec.*“

Skutečná podoba Karla Hynka Máchy není známa, při tvorbě portrétů a pomníků se tak otevírají široké možnosti pro interpretaci

U nožky vavřínový věnec připraven k nakopnutí a kolem sochy okrasné zídky – jakési tělocvičné nářadí. Naštěstí je tu čerstvě nasprejováno několik tagů a nápis Anarchy – nu, aspoň něco trochu máchovského v té citové poušti měšťanského salonu.“ Lucie Bílá, která v 90. letech zpívala o podobách lásky na Petříně, zde kupodivu zatím sochu nemá.

Koruna Petřína

V sousedství horní stanice lanové dráhy se nedaleko od sebe nachází několik významných objektů, které je možné poeticky označit za klenoty v koruně vrchu obepnutého hradbami. Jižně od stanice v Růžovém sadu mezi ně patří **Štefánikova hvězdárna** se třemi kopulemi, která byla pro veřejnost otevřena 4. května 1929 na desáté výročí úmrtí tohoto významného politika a astronoma. Sloužila jak výzkumné činnosti České astronomické společnosti a Univerzity Karlovy, tak i k popularizaci astronomie. V roce 1945 byla poškozena při revolučních bojích, obsadil ji totiž wehrmacht a její kopule bojujícím vlasovcům příliš připomínaly dělostřelecká postavení. Jinak ale konec války přestála a v provozu vydržela i v následujících

Štefánikova hvězdárna

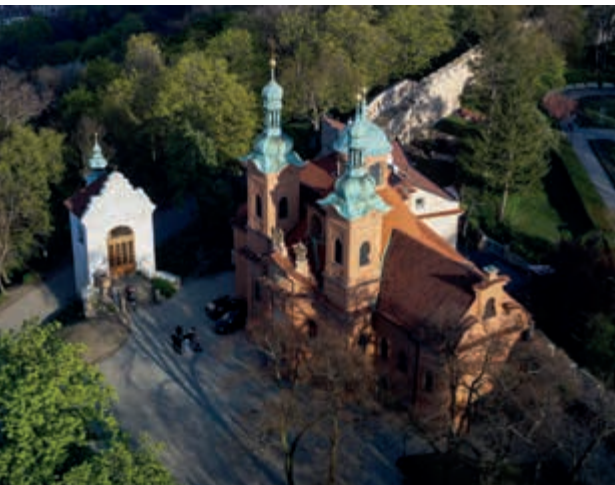
desetiletích, kdy bylo Štefánikovo jméno „na indexu“. Za přiměřený vstupní poplatek ji můžete navštívit i dnes. Okolní **Růžový sad** je mladší, jeho vznik inicioval až Všesokolský slet v roce 1932 a dokončen byl teprve roku 1937.

Vrátíte-li se k horní stanici lanovky a budete pokračovat skrz branku a podél Hladové zdi k severu, dorazíte nejprve ke **kostelu svatého Vavřince**. Jeho vznik podle legendy souvisí s dávnými pohanskými kultury. Podle kroniky Hájka z Libočan a jeho následovníků (kteří si ale bohužel často s historickou věrností tolik hlavu nelámali, pokud stála v cestě dobrému příběhu) zde měl v roce 990 nechávat kníže Boleslav II. kácet dříví a těžít kámen. Zjevil se mu přitom strážný duch posvátného pohanského háje, který nesl knížecí počinání s nelibostí a v jedné jámě zapálil velký oheň na počest pohanských bohů. Zvěst se rychle roznesla po okolí a místo s nehasnoucím plamenem, v němž se zjevovaly různé tváře, začali navštěvovat lidé z okolí, kteří se ještě

zcela nevzdali náboženství svých předků. Kníže zde proto dal na radu svatého Vojtěcha postavit kostel zasvěcený svatému Vavřinci, který byl zaživa upečen, a tudíž i kvalifikován pro to, vypořádat se s ohněm. Křesťanská víra se ukázala jako silnější a pohany se podařilo z Petřína zase vystřadit. Původní románský kostel byl zhruba o dvě třetiny menší, jeho dnešní podoba je především důsledkem barokní přestavby z 18. století, která byla provedena podle plánů Kiliána Ignáce Dientzenhofera. V současnosti slouží jako hlavní katedrální chrám starokatolické církvi.

Víte, že...

... česká starokatolická církev se oddělila od katolické církve v 19. století po I. vatikánském koncilu, zejména kvůli nesouhlasu s novou doktrínou papežské neomylnosti? Podobně jako její sesterské církve v zahraničí považuje za základ katolické víry učení přijatá v 1. tisíciletí po Kristu a další změny uznává jen, pokud s nimi nejsou v rozporu. Od katolické církve se liší mimo jiné tím, že zachovává přijímání podobojí, nevyžaduje celibát a faráře a další představené vybírá prostřednictvím voleb.

Kostel svatého Vavřince na vrcholu Petřína. Kostelík stejného zasvěcení, dnes už zakrytý další zástavbou a využívaný jako koncertní síň, se nacházel také na jeho úpatí v Hellichově ulici

Kostel svatého Vavřince byl v minulosti cílem četných náboženských poutí a nelze se proto divit, že v jeho sousedství najdete další církevní památky. Při konci křížové cesty zde stojí **kaple Kalvárie** z roku 1737, v roce 1934 vyzdobená sgrafitem podle návrhu Mikoláše Alše, a **kaple Božího hrobu** dokončená rovněž roku 1737. Jako prakticky všechny kaple tohoto zasvěcení je postavena podle vzoru původního Božího hrobu v Jeruzalémě. Její okna jsou nasměrována tak, aby zde o Velikonocích kolem třetí hodiny dopadal sluneční paprsek na obětní kámen umístěný uvnitř.

Fridricha Míšeňského, kteří drancovali okolí Prahy během válek o český trůn po konci Přemyslovců roku 1310.

U cesty nad restaurací je malá **studánka Petřínka**. Její voda není uváděna jako pitná, ale není ani vysloveně zdraví nebezpečná. Jinak tomu ale bylo v 90. letech, kdy tu probíhal archeologický výzkum výše uvedeného domu. Část archeologů si tu uhnala ukrutný průjem, protože do pramene zase jednou prosakovala kanalizace strahovských kolejí. Za zmínku také stojí, že skutečný pramen s krátkou štolou, kterou mimochodem objevil Vladimír Vojtíš, se nachází o něco výše ve svahu pod úrovní terénu a voda je odtud do studánky svedena.

Studánka Petřínka

Nebo zizek?

Původ názvu **Nebozizek** označující výrazný dům, který se nachází u lanovky v horní části svahu Petřína, vysvětluje svérázná a humorně laděná pověst. Prý do místní restaurace kdysi zašel král Karel IV. se synem Václavem, a když se následníka trůnu zeptal, co by si dal, Václav,

kterému zrovna vypadávaly mléčné zoubky, se zamyslel a povídá: „Asi klálíka... nebo zizek.“ Oba autoři této knížky zaslechli tento příběh na rodinných výletech, občas se objevuje i v literatuře, ale nikdy snad není myšlen zcela vážně. V dobách Karla IV. zde samozřejmě ještě restaurace nebyla, pojmenování je zřejmě odvozeno od cesty klikaté jako nebozez, která se vinula zdejší úzkou viničí doloženou už k roku 1433.

Nebozez: Druh ručního vrtáku užívaný k hloubení úzkých kruhových děr do dřeva.

Koncem 15. století zde byl doložen viniční domek s lisem, pohostinství si na jeho místě zřídil až roku 1783 knihtiskař Bohumil Haase, po němž se domu začalo říkat i Hasenburg. Podnik byl původně spíše ztrátový, značně mu ale pomohla výstavba lanovky na konci 19. století. V 60. letech 20. století jej hodně poškodily sesuvy půdy a byl dlouho zanedbáván, takže se jeho následná rekonstrukce stala spíše dostavbou. K místu se příliš dobře nechovali ani jeho porevoluční majitelé, kteří při úpravách budovy a jejího okolí někdy postupovali proti přání památkářů – sporné byly například některé bourací práce nebo nepovolená dostavba moderní zasklené terasy.

Vpravo od budovy u trati lanové dráhy si také můžete povšimnout sklepa, na jehož konci vede do tmy černý otvor další petřínské štoly s evidenčním číslem 9. Veřejnosti není přístupná a se svou délkou pouhých 14,5 metru beztak příliš tajemství nenabízí. Je ale pravděpodobně jedním z dokladů činnosti „petřínského uhlobarona“ **Františka Šusty**, který v této oblasti doloval uhlí ve 40. letech 19. století a mimo jiné vyhloubil asi 50 metrů dlouhou štolu za Nebozizkem, která je dnes zazděna. Místní uhlí nebylo kvalitní ani ho